

REVISTA GIMNAZIAL

ISTORIE

NR.1/2022

LITERA



LICITAȚIA DE
MANUALE ȘCOLARE
2022



IOAN AUREL-POP,
PREȘEDINTELE
ACADEMIEI
ROMÂNE, ÎN DIALOG
CU ISTORICUL
COSMIN POPA



CURSURI DIGITALE
ON-LINE GRATUITE
PENTRU PROFESORI
www.cursuridigitale.ro

02

- LICITAȚIA DE MANUALE ȘCOLARE ORGANIZATĂ DE MINISTERUL EDUCAȚIEI ÎN 2022

03

- ETAPELE DE ALEGERE A MANUALELOR
- DE CE SĂ ALEGEȚI MANUALELE LITERA APROBATE DE MINISTERUL EDUCAȚIEI ÎN 2022

04

- MANUALUL DE ISTORIE APROBAT DE MINISTERUL EDUCAȚIEI ÎN 2022

05

- CE SPUN REFERENȚII ȘTIINȚIFICI DESPRE MANUALUL DE ISTORIE DE LA EDITURA LITERA
- MATERIALE EDUCAȚIONALE LITERA PENTRU DISCIPLINA ISTORIE

06-08

- STRUCTURA MANUALULUI

09

- VARIANTA DIGITALĂ
- EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI MULTIMEDIA INTERACTIVE DE ÎNVĂȚARE

10

- ARGUMENTE PENTRU CARE SĂ ALEGEȚI MANUALUL DE ISTORIE DE LA EDITURA LITERA

11

- DESPRE **LITERA EDUCAȚIONAL**
- CURSURI ON-LINE GRATUITE PENTRU PROFESORI **WWW.CURSURIDIGITALE.RO**

12-13

- IOAN AUREL-POP, PREȘEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNE, ÎN DIALOG CU ISTORICUL COSMIN POPA

14-15

- INDICII DESPRE EXISTENȚA UNUI SISTEM DE SCRIERE PICTOGRAFICĂ PE TERITORIUL GRECIEI
- CUCERIRILE LUI ALEXANDRU CEL MARE

LICITAȚIA DE MANUALE ȘCOLARE ORGANIZATĂ DE MINISTERUL EDUCAȚIEI ÎN 2022

La începutul acestui an, Ministerul Educației a demarat procedura de licitație a manualelor pentru clasa a V-a, în urma încetării Acordurilor Cadru pentru cele existente.

Obiectivul principal al acestei licitații a fost achiziția de manuale școlare, care să reușească să ofere sistemului de învățământ preuniversitar materiale corespunzătoare din punctul de vedere al conținutului științific și adaptate nivelului de vârstă al elevilor.

Ca și la licitațiile anterioare organizate de Ministerul Educației, Litera este și anul acesta editura cu cele mai multe manuale declarate câștigătoare în urma evaluării.

- Limba și literatura română
- Matematică
- Biologie
- Istorie
- Geografie
- Informatică și TIC
- Educație plastică
- Educație muzicală
- Educație tehnologică și aplicații practice
- Educație socială
- Consiliere și dezvoltare personală
- Religie – cultul ortodox
- Limba modernă 1 – engleză
- Limba modernă 2 – engleză
- Limba modernă 2 – franceză

NOILE MANUALE APROBATE DE MINISTERUL EDUCAȚIEI ÎN URMA LICITAȚIEI 2022 SE POT OBȚINE GRATUIT, PENTRU FIECARE ELEV, DOAR ÎN BAZA ALEGERILOR FĂCUTE DE CĂTRE CADRELE DIDACTICE. IATĂ PAȘII PE CARE TREBUIE SĂ ÎI URMAȚI ÎN ALEGEREA ACESTORA:

- 1 Accesați site-ul **www.manuale.edu.ro** și selectați clasa și disciplina care vă interesează.
- 2 Consultați oferta integrală de manuale existentă pentru respectiva disciplină. Răsfoiți integral manualele propuse, deschideți aplicațiile multimedia interactive de învățare apăsând pe iconițele indicate.
- 3 Alegeți manualul potrivit stilului dumneavoastră de predare și grupului de elevi pe care îl coordonați.
- 4 În ședința catedrei/ariei curriculare anunțați alegerea dumneavoastră pentru consemnarea acesteia în procesul-verbal.
- 5 Procesul-verbal este avizat de către director și se înregistrează la secretariatul unității de învățământ în care s-a desfășurat procesul de selecție a manualelor școlare.
- 6 Persoana delegată înregistrează comenzile și le trimite către responsabilul cu manualele școlare de la nivelul ISJ/ISMB.
- 7 Manualele comandate ajung în școală și vor fi distribuite fiecărui elev, pentru ca dumneavoastră să puteți folosi în fiecare oră atât suportul tipărit, cât și varianta digitală a manualului.

DE CE SĂ ALEGEȚI MANUALELE LITERA APROBATE DE MINISTERUL EDUCAȚIEI ÎN 2022

- ✓ Manualele Litera aprobate de Ministerul Educației în 2022 sunt elaborate de autori de prestigiu, profesori cu experiență la catedră, condiție care asigură o calitate metodică și pedagogică deosebită.
- ✓ Manualele Litera au fost declarate câștigătoare pe baza punctajelor obținute la evaluarea calității științifice și constituie o resursă utilă în formarea competențelor prevăzute în programă.
- ✓ Cuprind sarcini de lucru corelate cu experiențele personale ale copiilor și asigură ancorarea în realitate a cunoștințelor și abilităților dobândite,
- ✓ Editura Litera este partenerul de nădejde al profesorilor, oferind continuitate în pregătire prin editarea de manuale și materiale didactice pe parcursul tuturor anilor de școală.
- ✓ Autorii manualelor pun la dispoziția profesorilor planificările calendaristice și ghiduri cu informații suplimentare, fișe de lucru, evaluări suplimentare.
- ✓ Editura Litera, prin parteneriatele pe care le are cu instituții care furnizează programe de formare, oferă cadrelor didactice oportunitatea de formare profesională, prin cursuri on-line realizate pe platforma **www.cursuridigitale.ro**. La absolvirea cursurilor, cadrele didactice primesc adeverințe care vor servi la completarea dosarului de formare profesională.
- ✓ Editura Litera organizează Conferințe naționale periodice dedicate profesorilor.
- ✓ Editura Litera oferă informații la zi, suport și consiliere tuturor dascălilor prin intermediul Clubului Profesorilor din România ([f](#)/Clubul Profesorilor din Romania cu peste 20 000 de membri) și Litera Educațional ([f](#)/Litera Educational).



ISTORIE

Magda Stan

- copertă broșată
- 128 de pagini
- 205 × 260 mm
- interior color

Competențe generale:

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu
2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice
3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale
4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare educației permanente

Manualul de Istorie pentru clasa a V-a elaborat de prof. Magda Stan este realizat în conformitate cu nivelul de vârstă și de înțelegere al elevilor și cuprinde 8 unități de învățare, urmate de pagini de recapitulare și evaluare finală.

Manualul permite asimilarea conținuturilor prevăzute în programă, descoperirea epocii istorice studiate, apropierea de marile personalități ale omenirii, familiarizarea cu mentalitățile specifice diferitelor epoci și societăți. Cuprinde o varietate de surse istorice (documente, hărți, desene, scheme grafice) deosebit de utile în conceperea inovativă a unor activități.

Conținuturile interesante și cromatica atractivă asigură transmiterea și asimilarea facilă a informației.

Activitățile de evaluare sunt variate și adaptate temelor tratate. În plus, prezintă grade diferite de dificultate și sunt bazate pe strategii și tehnici activ-participative, cu scopul înțelegerii și consolidării cunoștințelor. Maniera în care au fost realizate cerințele evaluării asigură și autoevaluarea de către elevi.

AUTOAREA MANUALULUI

Magda Stan – profesor de istorie

- Licențiată în istorie și științe sociale, Facultatea de Istorie-Filosofie a Universității București, grad didactic I
- Master în management educațional
- Autor de manuale școlare de istorie (pentru clasele a IV-a, a V-a, a VI-a, a IX-a, a X-a, a XI-a, a XII-a), lucrări auxiliare de istorie, soft educațional implementat în sistemul național de educație, lucrări de specialitate
- Ca expert în educație și training, a participat la derularea a numeroase proiecte de dezvoltare a resurselor umane și informatizare a învățământului din România.
- Deține calificări în managementul de proiect și formarea adulților.

CE SPUN REFERENȚII ȘTIINȚIFICI DESPRE MANUALUL DE ISTORIE DE LA EDITURA LITERA

„Autoarea Magda Stan prezintă în mod atractiv și coerent maniera de organizare a manualului și manifestă un interes special pentru distribuția echilibrată a conținuturilor care sunt însoțite de elemente vizuale menite a facilita înțelegerea lor de către elevi. Este respectată logica ordonării conținuturilor de la simplu la complex, dar și în funcțiile de criteriul cronologic și cel tematic.

Manualul prezintă un ridicat nivel de interactivitate, elevii fiind provocați să analizeze, să descopere, să asimileze și să aplice informații/concepte, idei și experiențe. La aceasta contribuie și activitățile de evaluare care însoțesc fiecare unitate de învățare.

Limbajul folosit este clar, corect din punct de vedere gramatical și științific. În vederea optimei receptări a informațiilor de către elevi, autoarea a selectat competent și riguros imagini, hărți, scheme, documente care sporesc atractivitatea și inteligibilitatea manualului. Considerăm că prin elementele mai sus menționate, manualul reușește să stimuleze interesul elevului pentru studiu individual.”

Conf. univ. dr. Cristina Gudin

*Facultatea de Istorie
Universitatea din București*

„Manualul de istorie pentru clasa a V-a, elaborat de către autor Magda Stan sub egida Editurii Litera din București se înfățișează, în ansamblu, ca un instrument de lucru foarte eficient pentru elevi și, de asemenea, ca un auxiliar util al muncii profesorului.

Se remarcă faptul că manualul susține un demers didactic de calitate prin accesibilitatea sa și prin raportarea la nivelul de clasă căreia i se adresează, prin prezentarea optimă a elementelor de conținut, a conceptelor istorice în înțelegerea epocilor istorice abordate, prin precizarea principalelor categorii de rezultate ale învățării: competențe, valori și atitudini și, de asemenea, prin aspectul interdisciplinarității identificat în mai multe capitole.

Trebuie remarcat faptul că, în fixarea ideilor-ancoră, autorul se adresează direct elevului, ceea ce poate constitui un material stimulent pentru elevi, care să îi determine să înțeleagă faptul că istoria nu constituie doar o știință, ci și o poveste despre trecut care, odată înțeleasă, ne ajută să cunoaștem mai bine realitatea din prezent.

Modalitatea de prezentare a manualului în plan didactic și, respectiv, grafic asigură succesul în ceea ce privește atingerea obiectivului interactivității în relația profesor-elev.”

Prof. dr. Mihai Manea

*Colegiul Național „Iulia Hasdeu”, București
Inspector Școlar București
Senior Expert al Consiliului Europei*

MATERIALE EDUCATIONALE LITERA PENTRU DISCIPLINA ISTORIE



Lecția de Istorie. Clasa a V-a
Magda Stan
Avizat poziția 883 din anexa
la O.M. 3022/2018



Lecția de Istorie. Clasa a VII-a
**Maria Mariana Gheorghe
Irina Ema Săvuță**



Manual pentru clasa a VIII-a
**Maria Mariana Gheorghe
Irina Ema Săvuță**

Manualul pentru disciplina ISTORIE cuprinde 128 de pagini, structurate astfel:

● 8 unități de învățare corespunzătoare domeniilor de conținut prevăzute de programa școlară; fiecare unitate de învățare include toate conținuturile și studiile de caz prevăzute de programă:

Alfabetul istoriei – reconstituirea trecutului, Preistoria, Orientul Antic, Civilizația greacă și sinteza elenistică, Lumea romană, Geto-dacii, Civilizația islamică, Europa medievală;

● 8 structuri recapitulative și de evaluare sumativă corespunzătoare celor 8 unități de învățare (câte o structură recapitulativă și de evaluare sumativă la finalul fiecărei unități de învățare);

● o unitate de recapitulare și evaluare finală;

● rubrici care cuprind activități de învățare prin studiu, descoperire, observare: *Înțeleg și învăț, Explorez. Aplic, Atunci și acum, Dicționar, De reținut!, Colaborăm!, Proiect, Cercul micilor istorici, Pentru a afla mai multe..., Harta ideilor, Atelier.*

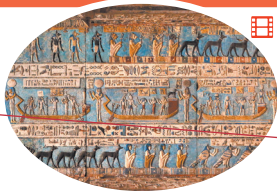
Cuprins

Unitatea I.	
Alfabetul istoriei – reconstituirea trecutului	7
<i>Competențe specifice vizate: 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 3.1; 4.1.</i>	
<i>Domeniul de cunoaștere dominant: 1. Reconstituirea trecutului</i>	
1. Izvoare istorice	8
2. Perceperea timpului și a spațiului	10
● Istoria în viața noastră. Proiect	12
● Recapitulare	13
● Evaluare	14
Unitatea II. Preistoria	15
<i>Competențe specifice vizate: 1.3; 2.1; 3.1; 4.1; 4.2.</i>	
<i>Domeniul de cunoaștere dominant: 2. Elemente de cultură și civilizație</i>	
1. Primii oameni	16
2. Revoluția neolitică	18
3. Inventarea metalurgiei	20
● Istoria în viața noastră. Proiect	22
● Recapitulare	23
● Evaluare	24
Unitatea III. Orientul Antic	25
<i>Competențe specifice vizate: 1.1; 1.3; 2.2; 3.1; 3.2; 4.1; 4.2.</i>	
<i>Domeniul de cunoaștere dominant: 2. Elemente de cultură și civilizație</i>	
1. Mediul natural și viața cotidiană	26
♦ Studiu de caz. Orașul-stat Babilon	28
♦ Studiu de caz. Temple și piramide	30
2. Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic	32
♦ Studiu de caz. Chinezii	34
♦ Studiu de caz. Evreii	36
3. Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet	38
♦ Studiu de caz. Epopeea lui Ghilgameș	40
♦ Studiu de caz. Codul lui Hammurabi	41
● Istoria în viața noastră. Proiect	42
● Recapitulare	43
● Evaluare	44
Unitatea IV.	
Civilizația greacă și sinteza elenistică	45
<i>Competențe specifice vizate: 1.3; 2.2; 2.3; 3.1; 3.2; 4.1; 4.2.</i>	
<i>Domeniul de cunoaștere dominant: 3. Relațiile sociale și statul</i>	
1. Mediul natural și ocupațiile grecilor	46
♦ Studiu de caz. Ceramica: între utilitate și artă	48
2. Adevăr și legendă	50
3. Polis-ul. Atena și Sparta	52
♦ Studiu de caz. Histria, Tomis și Callatis	54
4. Războaiele grecilor	56
♦ Studiu de caz. Bătălia de la Maraton	58
♦ Studiu de caz. Acropola ateniană	59
5. Alexandru Macedon și civilizația elenistică	60
6. Frumos și cunoaștere în lumea greacă	62
♦ Studiu de caz. Moștenirea lumii grecești	64
♦ Studiu de caz. Jocurile Olimpice în Antichitate	65
● Istoria în viața noastră. Proiect	66
● Recapitulare	67
● Evaluare	68
Unitatea V. Lumea romană	69
<i>Competențe specifice vizate: 1.3; 2.2; 2.3; 3.1; 3.2; 4.1; 4.2.</i>	
<i>Domeniul de cunoaștere dominant: 3. Relațiile sociale și statul</i>	
1. Fondarea Romei: istorie și legendă	70
2. Statul roman	72
♦ Studiu de caz. Armata romană	74
3. Viața cotidiană în lumea romană	76
♦ Studiu de caz. Orașul și monumentele publice	78
♦ Studiu de caz. Colosseum și gladiatorii	79
♦ Studiu de caz. Pompei	80
♦ Studiu de caz. Zeii romanilor. Templele	81
♦ Studiu de caz. Creștinismul	82
4. Romanizarea	84
● Istoria în viața noastră. Proiect	86
● Recapitulare	87
● Evaluare	88
Unitatea VI. Geto-dacii	89
<i>Competențe specifice vizate: 1.3; 2.3; 3.1; 3.2; 4.1; 4.2.</i>	
<i>Domeniul de cunoaștere dominant: 2. Elemente de cultură și civilizație</i>	
1. Geții și dacii	90
2. Burebista și Decebal. Războaiele daco-romane	92
● Istoria în viața noastră. Proiect	94
● Recapitulare	95
● Evaluare	96
Unitatea VII. Civilizația islamică	97
<i>Competențe specifice vizate: 1.1; 2.3; 3.1; 3.2; 4.1.</i>	
<i>Domeniul de cunoaștere dominant: 2. Elemente de cultură și civilizație</i>	
Apariția și expansiunea Islamului	98
● Istoria în viața noastră. Proiect	100
● Recapitulare	101
● Evaluare	102
Unitatea VIII. Europa medievală	103
<i>Competențe specifice vizate: 1.2; 2.2; 3.1; 3.2; 4.1; 4.2.</i>	
<i>Domeniul de cunoaștere dominant: 2. Elemente de cultură și civilizație</i>	
1. Formarea popoarelor europene. Etnogeneza românească ..	104
2. Europa creștină în mileniul I	106
♦ Studiu de caz. Creștinarea francilor. Carol cel Mare	108
♦ Studiu de caz. Imperiul Bizantin	109
3. Viața cotidiană în Evul Mediu	110
♦ Studiu de caz. Domeniul feudal	112
♦ Studiu de caz. Orașul medieval – spațiu al libertății	113
♦ Studiu de caz. Cavalerism și onoare	114
♦ Studiu de caz. Cruciadele	115
♦ Studiu de caz. Catedrale și universități	116
4. Statele medievale: Franța, Anglia, Imperiul Romano-German ..	118
♦ Studiu de caz. Lumea românească	120
♦ Studiu de caz. Diversitatea culturală	121
♦ Studiu de caz. Diversitatea culturală	121
♦ Studiu de caz. Diversitatea culturală	121
♦ Studiu de caz. Diversitatea culturală	121
♦ Studiu de caz. Diversitatea culturală	121
● Istoria în viața noastră. Proiect	122
● Recapitulare	123
● Evaluare	124
Recapitulare finală	125
Evaluare finală	127



Orientul Antic

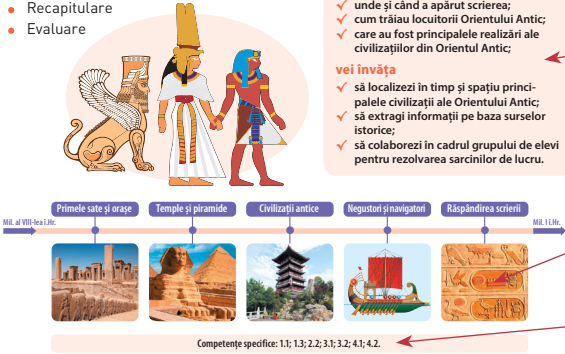
- Mediul natural și viața cotidiană**
 - Studiu de caz. Orașul-stat Babilon
 - Studiu de caz. Temple și piramide
 - Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic**
 - Studiu de caz. Chinezii
 - Studiu de caz. Evreii
 - Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet**
 - Studiu de caz. Epopeea lui Ghilgameș
 - Studiu de caz. Codul lui Hammurabi
- Istoria în viața noastră. Proiect
• Recapitulare
• Evaluare



Templul de la Dendera (Egipt), pictură interioară

În această unitate:

- vei înțelege**
- unde și când a apărut scrierea;
 - cum trăiau locuitorii Orientului Antic;
 - care au fost principalele realizări ale civilizațiilor din Orientul Antic;
- vei învăța**
- să localizezi în timp și spațiu principalele civilizații ale Orientului Antic;
 - să extragi informații pe baza surselor istorice;
 - să colaborezi în cadrul grupului de elevi pentru rezolvarea sarcinilor de lucru.



Pagina de prezentare a unității de învățare

Numărul și titlul unității de învățare

Lecții. Studii de caz

Competențe vizate

Axă (friză) cronologică generală

Numărul și titlul unității de învățare

Pagini de lecție

Paragraf lecție

Aplicații pentru formarea/ dezvoltarea competențelor specifice

Imagini corelate cu textul



Putrivi credințelor egiptenilor antică, zeul Thot - a inventat pe oameni scrierea, dar și aritmetica, fiind considerat ocrotorul științelor. În imagine, zeul Thot purtând instrumentele pentru scris.

Dicționar

- alfabet** – scriere al cărei nume provine de la primele două litere din alfabetul grecesc, *alfa* și *beta*;
- scriere cuneiformă** – scriere al cărei nume provine din cuvântul latin *cuneus* (cuil), din cauza aspectului semnelor;
- scriere hieroglifică** – scriere al cărei nume provine de la cuvintele din limba greacă *hieros* (sfânt, sacru), respectiv *glikein* (a scrie);
- papyrus** – suport pentru scriere asemănător cu o foaie, obținut din planta numită *papyrus*.

Înțeleg și învăț

- Importanța unui eveniment sau proces istoric**
- Citește cu atenție lecția. Pe caiet, realizează o diagramă, după modelul de mai jos, care să arate importanța inventării scrierii.
- Inventarea scrierii**
Ce a schimbat în viața oamenilor?

3 INVENTAREA SCRIERII DE LA PICTOGRAME LA ALFABET

A Când și de ce au inventat oamenii scrierea?

În cursul mileniului al IV-lea î.Hr., în Orientul Antic, popoarele din Mesopotamia și Egipt au inventat scrierea. Cauzele apariției acesteia au fost foarte diverse. De exemplu, negustorii aveau nevoie să țină socoteala mărfurilor vândute sau cumpărate. Preoții înregistrau date legate de sărbătorile religioase ori dăruirile oferite templelor de locuitorii comunităților vremii. Conducătorii statelor formate în aceeași perioadă rânduiau în arhive, cu ajutorul funcționarilor, documente privind organizarea țării, numărul oșterilor, hotărârile luate etc.

B Pictograme, hieroglife, cuneiforme, alfabet

La început, scrierea a fost realizată cu ajutorul pictogramelor, adică era alcătuită din imagini simple, schematice, care redau oameni, obiecte, animale etc. Figuri asemănătoare cu pictogramele au fost utilizate în scrierea hieroglifică, inventată în Egipt, care includea aproximativ 5000 de semne.

Cu timpul, oamenii și-au dat seama că scrierea cu ajutorul pictogramelor era destul de anevoioasă. Prin urmare, în Mesopotamia a apărut scrierea cuneiformă, mai simplă și mai rapidă. Aceasta utiliza în jur de 600 de semne.

În mileniul al II-lea î.Hr., fenicienii au inventat o scriere cu numai 22 de semne, scrisă liniar, de la dreapta la stânga. A apărut astfel alfabetul. De la fenicienii, acest tip de scriere a fost preluat de grecii, apoi de romani (scrierea cu litere latine) și astfel, alfabetul a ajuns până la noi (aplicațiile 1–3, pag. 39).

C Cine scria în Orientul Antic? Pe ce scriau oamenii?

Doar unii dintre oamenii care trăiau în Orientul Antic știau să scrie și să citească. Printre aceștia se numărau preoții și funcționarii sau scribii, care erau foarte respectați pentru cunoștințele lor.

În Orientul Antic se scria pe piatră, lemn, tablețe din lut, papyrus, pergament (piele de animal prelucrată) și chiar pe hârtie, în China.

D Izvoare scrise păstrate până în zilele noastre

Din perioada istorică a Orientului Antic s-au păstrat nenumărate izvoare scrise: informații despre conducători, despre credințele locuitorilor, cunoștințe științifice, calendare, opere literare și religioase. Printre acestea din urmă se numără Epopeea lui Ghilgameș, Biblia, Poemul cântărețului la harpă (Egipt), scrierile învățatului chinez Confucius.

De reținut!

- Scrierea a apărut în Orientul Antic din nevoi practice, legate de activitatea zilnică a oamenilor.
- La început, oamenii au utilizat pictograme. Cu timpul, acestea au fost înlocuite cu forme mai simple de scriere.
- Fenicienii au inventat alfabetul.



Dicționar

Numărul și titlul lecției

Tehnici de învățare

Explorez. Aplic

1 Forme de scriere din Antichitate

Privește imaginile și citește cu atenție textul de mai jos.

Inventând mijloace împotriva uitării, Am aşezat consoanele și vocalele în silabe și am oferit oamenilor știința scrierii (după Euripide, Palamedes)

- Transcrie din textul de mai sus fragmentul care arată un motiv pentru care a fost inventată scrierea.
- Dacă ai fi trăit în Orientul Antic, pe care dintre formele de scriere ilustrate în imaginile A–D ți-ar fi plăcut să o înveți? De ce?
- Exprimă-ți opinia în legătură cu motivele pentru care, în Antichitate, oamenii au dorit să se exprime și în scris, nu doar oral.

ATUNCI ȘI ACUM

Descifrarea hieroglifelor

Scrierea hieroglifică, din Egipt, a fost utilizată peste 3000 de ani. Ea a putut fi descifrată în urmă cu peste 200 de ani, datorită savantului francez Jean-François Champollion. Acesta a reușit să traducă inscripția de pe piatră de la Rosetta (Egipt), descoperită în anul 1799. Inscripția reprezenta același text, despre domnia regelui Ptolemeu al V-lea, scris cu hieroglife, cu alfabet grecesc și cu alfabet demotic. Prin compararea celor trei tipuri de scriere, hieroglifele au început să fie înțelese.

Piatra de la Rosetta

• Dacă ai putea sta de vorbă cu Jean-François Champollion, ce întrebări i-ai adresa cu privire la activitatea acestuia de cercetător și traducător al scrierii hieroglifice?

- Scrie ca un egiptean din Orientul Antic!**
 - vârsta pe care o ai;
 - anul curent.

Egiptenii scriau cifrele de sus în jos, începând cu ordinul cel mai mare. Simbolurile se repetau de câte ori era necesar.

De exemplu, cifra 567 se putea scrie astfel:

Adică: $(5 \times 100) + (6 \times 10) + (7 \times 1)$

3 Înțelegerea vechilor scrieri

Istoricii au reușit să descifreze scrierile hieroglifică și cuneiformă, precum și alfabetul fenician, astfel încât izvoarele istorice antice să poată fi înțelese. Iată alături câteva exemple:

- Formați grupe de câte 3–4 elevi. Pe baza modelelor de scriere din tabelul de mai sus:
- Scrieți, cu ajutorul alfabetului fenician, următoarele cuvinte: *copil, școală, prieten, carte, familie*.
- Imaginați-vă că ați putea inventa un alt fel de scriere. Cum ar arăta aceasta? Ce fel de semne ați utiliza? Realizați un afiș cu titlul *Scrierea noastră*, prin care să prezentați clasei literele create de voi.

Axis timpului	circa 3500 î.Hr.	circa 2700 î.Hr.	circa 1200 î.Hr.	circa 800 î.Hr.	circa 700 î.Hr.
Inventarea scrierii					
Apăruta scrieri în China					
Fenicienii inventează alfabetul					
Ptolemeu alfabetul de către greci					
Apăruta alfabetului latin					

Pagini de RECAPITULARE

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE I

Alfabetul istoriei – reconstituirea trecutului

ISTORIA ÎN VIAȚA NOASTRĂ
Activități de consolidare a cunoștințelor și dezvoltare personală

COLABORĂM!

Comunitatea mea – istoria noastră

Formați grupe de câte 4-5 elevi. Pe baza cunoștințelor din clasa a IV-a despre comunitatea locală și a citatului alăturat, fiecare grupă va realiza câte un articol pentru panoul clasei, cu titlul: **Comunitatea mea - istoria noastră**. Puteți avea în vedere întreaga comunitate, un cartier sau chiar o stradă din localitate.

ETAPELE PROIECTULUI:

- Pregătire:**
 - împărțiți între voi subiectele de care vă veți ocupa (istoricul comunității, izvoare istorice despre acestea, elemente de mediu natural, scriitori, oameni de știință, artiști membri ai comunității etc.);
 - căutați informații și imagini, vizitați biblioteca publică, muzeul local, stați de vorbă cu adulții care vă pot ajuta;
 - realizați un plan al articolului, în cadrul grupelor.
- Realizare și verificare:**
 - redactați, fiecare, partea de articol care vă revine;
 - compuneți articolul în forma finală;
 - corectați articolul (ortografie, așezare în pagină).
- Finalizare și prezentare:**
 - expuneți articolele la panoul clasei;
 - prezentați fiecare articol în parte;
 - organizați o dezbateri, în clasă, despre ceea ce ați învățat în urma realizării proiectului.

CERCUȚUL MICILOR ISTORICI

Pasiunea noastră – istoria

Dacă sunteți pasionați de istorie, trebuie să știți că de studierea acesteia se ocupă oameni cu profesii din domenii foarte variate: arheologie (inclusiv aeriană și subacvatică), cartografie, epigrafie, numismatică, muzeografie, chimie, medicină, biologie, informatică etc. Unii dintre ei caută izvoare istorice, alții le studiază scriu despre istorie sau chiar creează programe informatice utile istoricilor ori publicului larg.

În cadrul cercuțului de istorie, informați-vă cu privire la profesii din domeniul istoriei și la cele care au legătură cu acestea. Realizați o prezentare a meseriilor pe care le considerați cele mai interesante. Dacă aveți posibilitatea, invitați un profesionist din domeniul istoriei care să vă povestească despre meseria lui.

PENTRU A AFLA MAI MULTE...

- Citește:
 - Enciclopedia de istorie a lumii, Editura Aquala
 - Pierre Miquel, *De la primul oameni la barbari. Preistoria, galii, vikings*, Editura Eric Press
- Vizitează muzeele și paginile de internet ale acestora:
 - Muzeul Hărților și Cartii Vechi din București <http://www.muzeulhartilor.ro>
 - Biblioteca Națională a României din București <http://www.bibnat.ro>

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE I

Alfabetul istoriei – reconstituirea trecutului

RECAPITULARE

HARTA IDEILOR

1. Izvoare istorice

2. Timpul și spațiul în istorie. Elemente de cronologie

3. Epoci istorice

4. Spațiul istoric

5. Scrie un text de 5-10 rânduri, în care să prezinți importanța izvoarelor istorice pentru cunoașterea istoriei. În cadrul textului, utilizează termenii: *izvor istoric scris, izvor istoric necris, document, istorie, muzeu*.

6. Copiază pe caiet anul din tabel, apoi așază-l în ordine cronologică, pe o axă a timpului realizată de tine.

7. Pentru fiecare dintre anii înscrși în tabel, precizează epoca istorică din care face parte anul respectiv.

ATELIER

O vizită pe șantierul arheologic

Locul în care arheologii își desfășoară activitatea și de unde sunt scoase la lumină diferite izvoare istorice se numește *șantier* sau *sit arheologic*. Munca arheologilor necesită răbdare, atenție și multă disciplină, deoarece obiectele se pot afla la adâncimi mari, pot fi fragmentate, trebuie mănulate și depozitate cu grijă pentru a nu fi deteriorate. Straturile de pământ suprapuse, de diferite nuanțe, ale zonei de cercetare, indică faptul că obiectele descoperite au o vechime diferită; cele descoperite la adâncime sunt mai vechi decât cele aflate la suprafață.

Priviște cu atenție imaginea alăturată. Aceasta redă straturile unui șantier arheologic. Vezi putea observa, în imagine, mai multe obiecte. Scrie-le pe caiet și grupează-le astfel:

- în ordinea vechimii lor (indică: straturile colorate diferit te vor ajuta);
- în funcție de categoria de izvoare istorice din care fac parte: scris sau necris.

Pagină de EVALUARE

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE I

Alfabetul istoriei – reconstituirea trecutului

EVALUARE

Știi să rezolvi!

1. După modelul alăturat, completează pe caiet câte un tabel, cu datele corecte, pentru fiecare dintre enunțurile a, b, c.

a. Împărțatul roman Traian a domnit între anii 98 și 117.

b. Războiul de 100 de Ani, purtat de Anglia și Franța, a durat din anul 1337 până în anul 1453.

c. Voievodul Țării Românești, Constantin Brâncoveanu, a domnit între anii 1688 și 1714.

2. Imaginile de mai jos ilustrează aceeași construcție: Templul zeiței Artemis, din orașul antic Efes, în trecut și în zilele noastre.

a. Scrie epoca istorică și secolul în care a fost construit templul din imaginea A, respectiv epoca istorică și secolul în care trăim azi.

b. Precizează câte secole au trecut de la construirea templului zeiței Artemis din Efes și până în prezent.

3. Pe baza imaginilor A, B, C și a documentului D, rezolv cerințele de mai jos.

a. Precizează care dintre izvoarele istorice de mai jos se încadrează în categoria celor necrise.

b. Scrie ideea principală a documentului D.

c. Dacă ai fi istoric și ai dori să completezi informațiile din documentul D cu cele oferite de un izvor istoric selectat din imaginile A, B, C, pe care l-ai alege? Argumentează-ți răspunsul!

MODEL DE REZOLVARE

Voievodul Moldovei, Ștefan cel Mare, a domnit din anul 1457 până în anul 1504.

Total ani	1457	1504	Mileniul
	47	Secolul al XV-lea	Secolul al XVI-lea

AUTOEVALUARE
Aprecierea răspunsurilor

Cu ajutorul tabelului de mai jos, adună punctele pentru răspunsurile corecte pe care le-ai dat și scrie pe caiet numărul total al acestora.

Exercițiu	Punctaj pentru răspuns corect
1	a - 1 punct b - 1 punct c - 1 punct
2	a - 1 punct b - 1 punct c - 2 puncte
3	a - 1 punct b - 1 punct c - 2 puncte
Din oficiu: 1 punct	
Punctaj maxim: 10 puncte	

A. Aspectul templului în anul 550 î.Hr. (reconstituire)

B. Local unde s-a aflat templul, așa cum arăta în prezent

C. Vas din Roma antică (sticlă)

D. Dintotdeauna, omul a vrut să-și cinstească zeii prin sărbători; a stabilit că vor fi anumite zile când sentimentul religios va domni în întreaga țară, fără să fie tulburat de trăsuri și supărări. Le-a dăruit astfel zeilor o parte din zilele vieții sale. Fiecare om și oastea zărau înțeleptii sale. Acesta sărbătorire era numită ziua natală; țării călătorii erau obligați să o respecte, să organizeze sărbători și să îndeplinească obiceiurile cunoscute, inclusiv prin muzică și cântec. (după Fulvia de Coulanges, *Cetatea antică*)

Activități de consolidare a cunoștințelor

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE VI

Alfabetul istoriei – reconstituirea trecutului

Geto-dacii

ISTORIA ÎN VIAȚA NOASTRĂ
Activități de consolidare a cunoștințelor și dezvoltare personală

COLABORĂM!

Desenăm, învățăm. Istoria geto-dacilor în imagini

Formați grupe de câte 4-6 elevi. Pornind de la documentul A și de la imaginile B și C, fiecare grupă va realiza o bandă desenată sau un colaj de desene care să ilustreze civilizația geto-dacilor, având în vedere:

- originea acestora;
- principalele evenimente din istoria lor;
- conducătorii;
- ășezări;
- credințe, obiceiuri.

ETAPELE PROIECTULUI:

- Stabiliți sarcinile de lucru în cadrul grupelor: unii dintre membri se ocupă de culegerea și organizarea informațiilor, ceilalți realizează desenele.
- Identificați sursele necesare: surse de informare – encicpedii, atlas istoric, atlas geografic, internet, materiale de lucru (hărți, culori etc.), timpul alocat.
- Realizați banda desenată sau colajul. Verificați corectitudinea informațiilor și aspectul general. Formulați un titlu sugestiv.
- Expoziție lucrarea în clasă și prezentați rezultatele activității celorlalte grupe de lucru.

CERCUȚUL MICILOR ISTORICI

La șezătoare

În serile de iarnă, în sate, oamenii locului se adună în casa unuia dintre ei și, în timp ce femeile țesau sau torceau lână, se spuneau povești, glume, ghicitori.

Citiți povești și legende din vremea dacilor, pe care le puteți găsi la biblioteca școlii sau accesând internetul. Organizați apoi o șezătoare istorică și literară în care să prezentați colegilor cele citite. Discuțați despre informațiile istorice pe care le-ați descoperit prin lectura cârilor.

PENTRU A AFLA MAI MULTE...

- Citește:
 - Dan Berindei, *Portrete istorice ale românilor*, Editura Compania
 - Neagu Djuvara, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*, Editura Humanitas
 - Radu Oltean, *Dacia. Războaiele cu romanii*, Editura Art Historia
- Vizionează:
 - Filmul (reconstituire artistică): *Sarmizegetusa Regia*, <https://www.youtube.com/watch?v=h5CB3qXmCSM>
 - Vizitează muzeele și paginile de internet ale acestora:
 - Muzeul Național de Istorie a României, București <http://www.mnir.ro/>
 - <http://www.capodopere2013.ro>
 - <http://www.muzeulvirtual.ro>
 - Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva <http://www.mcdtr.ro/>

VARIANTA DIGITALĂ



Varianta digitală cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme și simulări.

Toate acestea au obiectivul de a aduce un plus de valoare cognitivă.

Paginile din manual pot fi vizionate pe desktop, laptop, tabletă, telefon, oferind o experiență excelentă de navigare.

Navigarea în varianta digitală permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

Butonul AJUTOR

deschide ghidul de utilizare a manualului digital.

Butonul CUPRINS

deschide cuprinsul manualului digital și permite deschiderea de Unități/Lecții.

Butoanele de navigare

permit parcurgerea manualului și deschiderea unei anumite pagini.



Activități de tip static – deschide activități de tip static, care se derulează cu ajutorul butoanelor de navigare. Cuprinde: desene, fotografii, simboluri, informații suplimentare.



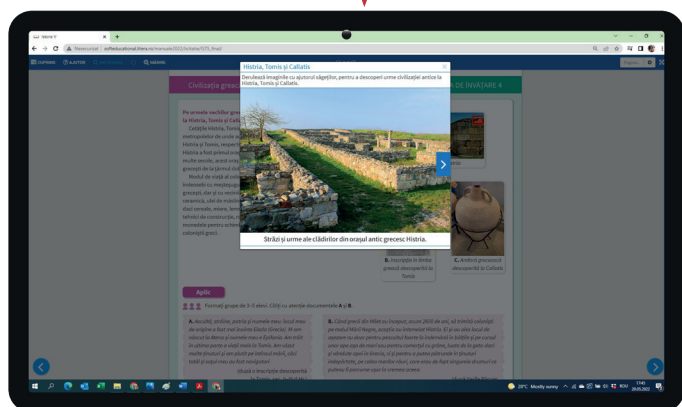
Activități de tip animat – indică elemente care se găsesc în partea de jos a paginii. Cuprinde animații sau filme. Pentru vizionare, se activează butonul *Redă* (▶).



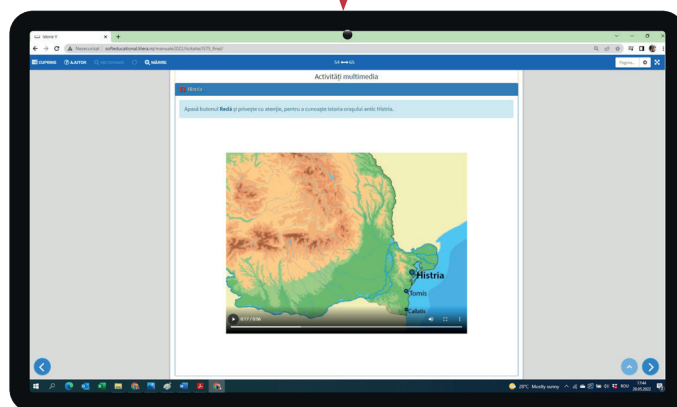
Activități de tip interactiv – indică elemente situate în partea de jos a paginii, de tipul: *Asociază*, *Bifează*, *Scrie de la tastatură*, *Selectează*. Butoanele de validare sunt: *Resetează* (care aduce exercițiul la starea lui inițială) și *Verifică* (prin care se verifică rezolvarea). Utilizatorul are la dispoziție trei încercări de a răspunde corect, după care răspunsul corect este afișat automat. Cuprinde exerciții de alegere duală, de alegere multiplă, de asociere, de completare, de ordonare etc.

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI MULTIMEDIA INTERACTIVE DE ÎNVĂȚARE

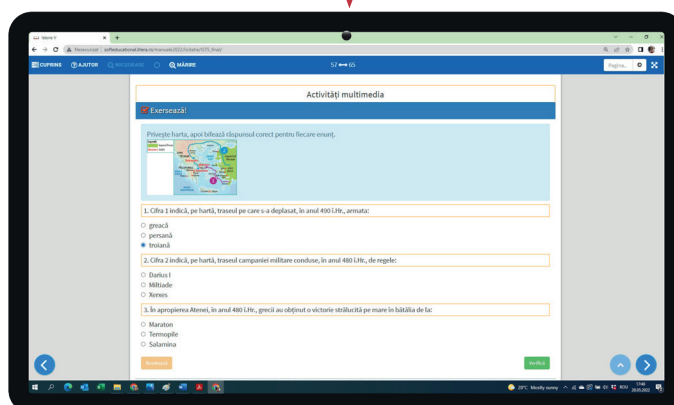
Activitate de tip static



Activitate de tip animat



Activitate de tip interactiv



ARGUMENTE PENTRU CARE SĂ ALEGEȚI MANUALUL DE ISTORIE DE LA EDITURA LITERA



- Manualul este elaborat de un autor de prestigiu, profesor cu experiență la catedră, condiție care asigură o calitate metodică și pedagogică deosebită.
- Întreaga abordare are la bază stimularea curiozității și a motivației pentru învățare, care urmărește înțelegerea fenomenelor istorice.
- Construcția manualului permite crearea de punți de legătură cu celelalte discipline studiate în clasa a V-a, respectiv cu geografia, limba și literatura română, consilierea și dezvoltarea personală, matematica etc. Astfel, prin abordarea integrată, elevii vor avea o perspectivă de ansamblu și vor înțelege mult mai bine evoluția fenomenelor istorice, în strânsă legătură cu activitățile oamenilor.
- Prezintă un conținut atractiv, bine structurat pe unități de învățare și lecții; acestea sunt însoțite de hărți, organizatori grafici, imagini sugestive, care facilitează înțelegerea.
- Prin maniera în care este conceput, manualul stimulează capacitatea elevilor de a detecta, a selecta, a analiza și a sintetiza date, informații, relații, de a stabili conexiuni între evenimente și personalități istorice.
- Competențele prevăzute de programa școlară sunt dezvoltate prin proiectarea unor activități diverse, susținute de material documentar și vizual adecvat atât pentru lucru individual, cât și în echipă.
- Activitățile de lucru au grad diferit de dificultate și conțin elemente de interdisciplinaritate.
- Instrumentele de evaluare/autoevaluare sunt însoțite de bareme de evaluare, contribuind la creșterea obiectivității elevilor.
- Activitățile didactice stimulează învățarea prin descoperire și, respectiv, prin cooperare, eficientizând procesul didactic prin creșterea motivației pentru învățare și dezvoltarea deprinderilor de lucru în echipă sau în perechi.
- Evaluarea se realizează prin strategii alternative, precum proiectul, portofoliul tematic și investigația, asigurând totodată autoevaluarea de către elevi.
- Varianta digitală îmbogățește manualul cu numeroase imagini, activități, filme, asigurând o mai bună înțelegere a conținuturilor și formarea cu ușurință a competențelor corespunzătoare.

Fondată în anul 2014, Editura Litera Educațional, parte a Grupului Editorial Litera, publică și difuzează manuale și auxiliare școlare în format tipărit și digital, suport pedagogic și cursuri on-line pentru profesori, precum și alte materiale de perfecționare pentru elevi.

Editura Litera Educațional a ales o abordare modernă a sistemului educațional. Pasionați de ceea ce fac, profesioniștii care alcătuiesc echipa noastră vizează excelența. În cei 9 ani de existență, au construit relații de parteneriat cu profesorii din România, cărora le-au oferit expertiza și informațiile de care au avut nevoie.

În anul 2022, catalogul Litera Educațional, cuprinde peste 350 de titluri:

64 DE MANUALE ȘCOLARE câștigătoare ale licitațiilor organizate de Ministerul Educației

295 DE AUXILIARE ȘCOLARE avizate de Ministerul Educației

MATERIALE SUPLIMENTARE PENTRU ELEVI - cărți, lecturi școlare, atlase și enciclopedii etc. Litera Educațional aduce creativitate și inovație în educație!

CURSURI ON-LINE GRATUITE PENTRU PROFESORI www.cursuridigitale.ro

Editura Litera, prin parteneriatele pe care le are cu instituții care furnizează programe de formare, oferă cadrelor didactice din învățământul preuniversitar oportunitatea de formare profesională prin cursuri on-line realizate pe platforma **www.cursuridigitale.ro**.

Înscrierea și participarea la cursuri este gratuită, iar principalul obiectiv al acestora este dezvoltarea competențelor digitale și a viziunii moderne a cadrelor didactice, necesare pentru a face față cu succes provocărilor actuale ale profesiei de dascăl.

Avantajele participării la cursurile on-line oferite de platforma [cursuridigitale.ro](http://www.cursuridigitale.ro):

✓ Toate cursurile sunt GRATUITE.

✓ Înscrierea este facilă și se realizează prin completarea unui formular on-line disponibil pe www.cursuridigitale.ro

✓ Înveți și lucrezi în ritmul tău. Cursurile au o durată medie de 15 ore și se pot parcurge oricând, oriunde: de acasă, în weekend, în vacanțe, la orice oră.

✓ Informațiile sunt de actualitate și sunt prezentate într-o formă și un limbaj accesibile și familiare cadrelor didactice.

✓ Cursurile se pot citi și parcurge pe orice dispozitiv: calculator, tabletă, telefon, astfel încât realizarea lor devine și mai accesibilă.

✓ Trainerii care dezvoltă cursurile fac parte din mediul academic, sunt profesori cu experiență, psihopedagogi, consilieri școlari, formatori pentru educația adulților, autori de manuale.

✓ Cursurile tratează subiecte de interes pentru profesori: cum să utilizezi manualul digital la clasă, care sunt noile instrumente digitale cu ajutorul cărora se pot realiza la clasă activități extracurriculare, metode și tehnici de formare și dezvoltare armonioasă a personalității elevilor etc.

✓ După parcurgerea cu succes a modulelor, cadrele didactice vor primi adevăruri care vor servi la completarea dosarului de formare profesională.

IOAN AUREL-POP, PREȘEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNE, ÎN DIALOG CU ISTORICUL COSMIN POPA



Domnule profesor, vă mulțumesc pentru faptul că ați acceptat acest interviu și pentru că ne-ați primit în biroul președintelui Academiei Române, un birou încărcat de foarte mult simbolism. Aș începe prin a spune că sunteți istoricul ale cărui cărți sunt cel mai bine vândute din România. Cum vă explicați acest lucru? E o redeschidere a gustului public către istorie sau doar o criză a modelelor morale în societatea românească?

Cu numărul de vânzări nu sunt sigur, dar în legătură cu, să zicem, un reviriment al cărții de istorie, mi-ar plăcea foarte mult să fie așa. Cartea de istorie are avatarurile ei, de-a lungul timpului, dar aș zice că, din momentul instituționalizării istoriei în institute de cercetări și universități, lucru care s-a petrecut cam în sec. IX, cartea de istorie a pătruns foarte serios pe piață. Alături de alte lucrări de specialitate, cartea de istorie, spre deosebire de o carte de specialitate din chimie, fizică sau matematică, are avantajul că poate pătrunde în sufletul "specialiștilor" mai ușor. Pe de altă parte, eu am mereu în față exemplul francezilor din sec. XX, de după anal, dar desprinși din școala ananelor, care, medievaliști fiind, au reușit să vândă lucrări într-o modalitate excepțională. Cărțile lor au fost adevărate bestseller-uri, mă gândesc la Jacques Le Goff, Le Roy Ladurie, George DuBois, oameni care au scris despre trecut într-o manieră frumoasă fără să facă rabat de la ceea ce am numit,

și astăzi poate că nu mai e la modă, adevărul istoric. Prin urmare, modul de a prezenta trecutul contează foarte mult în fața publicului și dacă acest mod merge la sufletul cititorului, în linii mari pentru că cititorii sunt foarte diferiți, dar există câțiva numitori comuni, atunci cartea de istorie se vinde. N-aș zice că e cea mai bună perioadă pentru cartea de istorie, din păcate, momentul pe care îl trăim noi.

Acestea ar fi de fapt fundamentele teoretice ale școlii de interpretare istoriografică pe care o construiți în jurul dvs? Dacă este un lucru pentru care, în opinia mea, lucrurile sunt foarte clare pentru posteritate, acela este de creator de școală, o dimensiune pe care nu o poți contesta într-o manieră structurată intelectual, chiar dacă îți place Ioan Aurel-Pop și ești de acord cu el. Care sunt fundamentele acestei școli de interpretare pe care o construiți?

De când s-au construit științele moderne, orice savant care s-a respectat a fost un creator de școală. Nu se pot face cercetări în jurul unei idei pentru că ideile sunt întruchipate de oameni și atunci creatorii de școală și patronii de școli, au avut un rol important. Fundamentele cercetării istorice se bazează și ele, în primul rând, pe definiția istoriei. Dacă eu consider că istoria nu este un trecut mort, ci este prezentul oamenilor care au trăit în altă epocă decât epoca mea, și dacă plec de la premisa că ceea ce eu vreau să reconstitui nu e trecut pentru

ei, atunci și pentru mine trebuie să fie prezent. Când mă pregătesc să fiu istoric trebuie să trăiesc epoca pe care o analizez, să gândesc ca ei, să văd cum se îmbrăcau, cum mâncau, să văd cum își construiau viața, care au fost instituțiile de bază, care au fost principiile lor, ori pentru asta îți trebuie un studiu foarte serios. Pentru un om medieval simbolul așezat pe o mantie, pe o armură, pe un scut, de exemplu, era fundamental. Pe urmă, cunoașterea unor limbi vechi și noi... aud acum savanți care interpretează scrierea neolitică, scrierea așa-zisă „dacică” (de fapt, nu există) și alte scrieri bazate cele mai multe pe falsuri antice sau medievale pentru că oamenii au falsificat aproape mereu... acești „interpreți” nu au auzit de liniarul A și B de la greci, nu știu de procesul de indo-europenizare sau își închipuie că anumite procese nu au putut avea loc pentru că populația era la fel de densă acum 2000 de ani cum este în prezent, ceea ce este absurd. Toate acestea presupun cunoștințe de demografie istorică, de geografie istorică, deci pregătirile astea sunt fundamentale. Istoria făcută, cum îmi place mie să spun, exclusiv din vârful buzelor nu conduce nici măcar la poezie. Istoria e o știință de acumulare, și nu de revelație, adică nu te culci seara nelămurit și te trezești dimineața cunoscând epoca lui Octavian Augustus. Așa ceva nu se poate! Greșeala pe care o fac cei mai mulți este că au grila de valori a prezentului și judecă trecutul după această grilă de valori. Un student de-al meu din anul I mi-a spus la un moment dat că, după părerea lui, Iulius Caesar, pe care eu l-am lăudat pentru De Bello Gallico și De Bello Civili, nu era un om capabil și inteligent pentru că el e convins că nu ar fi putut lucra la un calculator. Evident că Iulius Caesar n-ar fi putut lucra la un calculator pentru că habar nu avea ce înseamnă treaba asta, dar avea alte abilități pe care mulți dintre noi le-am pierdut și, în primul rând, avea inteligența de a se adapta realității pe care a trăit-o el.

Sunteți un tradiționalist pentru că, din păcate, trăiți și trăim vremuri care nu vă sunt foarte prielnice. Asistăm la o adevărată ofensivă a imposturii în toate domeniile de activitate, substanța este înlocuită cu foarte multă formă, meșteșugit pusă în diverse contexte. Din punctul ăsta de vedere cred că aveți de dus o luptă al cărei final mi-e foarte greu să-l prevăd în momentul de față. Este și istoria un obiect al avansului, al ofensivei imposturii?

Este. Vreau să vă răspund și din perspectiva experienței mele de dascăl, de profesor universitar. E adevărat că în istorie se dau mai multe doctorate, de pildă, decât în alte domenii, fiindcă apropierea de viață li se pare oamenilor mai simplă prin istorie, decât prin fizică și chimie, unde eforturile pentru a învăța poate că sunt mai mari. Părerea mea e că în orice domeniu dacă vrei să îl faci serios, efortul e foarte mare. Și atunci și plagiatele sunt foarte multe, dar, dincolo de plagiat, ideea aceasta de a te crede cunoscător al trecutului și de a avansa teorii în legătură cu trecutul, repudiez ideea aceasta a protocronismului nostru. Mie nu-mi place

deloc când văd că românii se autoniminesc, nu-mi place când îl aud pe un român spunând de față cu alții „Nu suntem capabili de nimic!”, „Țara asta e de nimic!”, „M-am săturat de România!”. Nu numai că nu-mi place, dar nu-i adevărat, se poate trăi și la noi, dar când aud că noi suntem cel mai vajnic popor, că de la pelasgi încoace, nu de la daci, am construit o civilizație, că dacă Herodot a zis că traccii erau cel mai numeros popor după indieni, noi fiind urmașii lor prin daco-geți, am fost stăpânii lumii cândva și am ajuns până la Atlantic și până la Ural și dincolo de ei, aceste lucruri, dacă cealaltă extremă ne face lipsiți de demnitate, această extremă în care vrem să ne facem primii în toate este ridicolă, absurdă și hilară, până la urmă. Nu poate să stârnească în interlocutor decât râsul și pe urmă disprețul. Niciodată n-am iubit în cercetare extremele, au și ele rostul lor, câteodată în viață nu e bine să îți seama numai de echilibru, dar pentru construcție, pentru ceva trainic e nevoie de echilibru. Eu dacă spun ca istoric că suntem un popor nici foarte bun, nici foarte rău, că am trăit și noi între alte popoare, că am supraviețuit de cele mai multe ori cu alții de altă limbă, că n-am avut mereu momente fericite de-a lungul timpului, n-am avut nici momente de glorie – am mâncat bătaie câteodată, dar nu-i frumos să spui „Toate bătăliile trecutului au fost înfrângerii”. A fost ca viața. Spuneți-mi și mie care viață a unui om e exclusiv fericită, chiar dacă omul se numește Bill Gates? Omul are nefericirile lui și întotdeauna vrea ceea ce nu are. Ca popor, prin urmare, ne-am purtat ca și alte popoare, nu suntem nici primii, nici ultimii. Am ajuns în clubul acesta valoros – Uniunea Europeană – poate că am ajuns prea târziu, iar acest club al selecțiilor dă semne de oboseală. De exemplu, Brexitul a fost o lovitură pentru foarte multă lume, mai ales din Est care a avut încredere, pentru alții nu, pentru cunoscători nu a fost pentru că istoria Albionului o cunoaștem mulți. Eu pledez pentru această cunoaștere detaliată și particularizată, nu-mi plac generalizările forțate, dar nici minciunile spuse cu nonșalanță, nu-mi place să spun că un popor e rău și altul e bun. Mie mi se pare că popoarele sunt deasupra răutății și bunătății, deasupra categoriilor aplicate individual, de aceea eu cu psihologia popoarelor sunt de acord parțial. Sigur, un român spune despre un german că este o persoană calmă, organizată, nemții se nasc să fie ingineri, pe când italienii sunt neserioși, macaronari, vorbăreți...eu dacă merg în Italia constat că cele mai vechi și mai trainice construcții sunt în Italia, nu în Germania, deci apar paradoxuri. Și atunci nu e mai frumos să le interpretăm pe rând, să acceptăm și pe cele bune, și pe cele rele? Perfecțiune numai Dumnezeu are. Psihologia popoarelor există, dar nu există trăsături general valabile pentru popoare.

Sursa: Extras din interviul acordat cu ocazia evenimentului Festivalul de carte, 2022

INDICII DESPRE EXISTENȚA UNUI SISTEM DE SCRIERE PICTOGRAFICĂ PE TERITORIUL GRECIEI. PALATUL DIN CNOSSOS (CCA 1700 Î.HR.)

CONTEXT ISTORIC

FOCUS

Civilizația minoică (Creta)

ÎNAINTE

cca 7000 î.Hr. Prima

colonizare a insulei Creta

cca 3500 d.Hr. Începutul

Epocii Bronzului în Creta.

DUPĂ

cca 1640 î.Hr. O erupție vulcanică distruge coloniile minoice și teritoriile costiere.

cca 1500 î.Hr. Stratificare profundă a culturii minoice; administrația locală este transferată marilor orașe.

cca 1450 î.Hr. Invazia miceniană a insulei Creta.

cca 1100 î.Hr. Popoarele Mării terorizează lumea mediteraneeană, ceea ce duce la declinul civilizației minoice.

1900 d.Hr. Arthur Evans începe săpături la Cnossos.

1908 Arheologul italian Luigi Pernier descoperă discul de la Phaistos.



In anii 1890, istoricul britanic Arthur Evans descoperă sigilii antice din argilă de vânzare în Atena. Acestea își au originea în insula Creta din Marea Mediterană (un teritoriu insuficient explorat la vremea aceea), iar pentru Evans aceste sigilii au fost indicii clare ale existenței primului sistem de scriere din Europa.

Descoperind originea acestor sigilii în Creta, Evans decide să excaveze o parcelă de teren în Cnossos, în nordul insulei, unde se aflau ruinele unui palat complex. Iconografia acestui palat se concentrează pe cultul taurului și include fresce cu sportul „sări-tura peste taur”. Inspirat de Minos, regele legendar al Cretei, Evans a numit civilizația „minoică”. Legenda spune că Minos ar fi construit un labirint în care a fost ținut minotaurul – o creatură terifiantă, jumătate-om, jumătate-taur. În timpul săpăturilor, Evans descoperă că civilizația minoică inventase un tip timpuriu de alfabet, pe care el l-a numit Liniar A.

Minoicii erau un popor cu origini necunoscute (posibil din Anatolia), care se stabilise în Creta încă din Neolitic, pe la 7000 î.Hr. Până pe la 1900 î.Hr., în perioada palatuală a civilizației minoice, ridicaseră o serie de palate: Cnossos, Phaistos, Malia și Chania. Toate aveau forme similare, cel de la Cnossos fiind cel mai mare. Palatul Cnossos a fost distrus de un incendiu sau de un tsunami pe la 1700 î.Hr., însă a fost reconstruit repede.

Palatul din Cnossos este cel mai complet panou restaurat dintre cele câteva care surprind arta toreadorului. Înfruntarea cu tauri era un subiect comun în arta acelor vremuri.



Civilizația minoică își dezvoltă propriul sistem de scriere, cel mai probabil pentru gestiune și administrație. Inițial, acest sistem era hieroglific (care folosea imagini-simbol) și, ceva mai târziu, se transformă în silabarul Liniar A - în care simbolurile denotă silabe, nu litere, ca în cazul alfabetului. Limbajul minoic (asa cum apare în Liniarul A) nu a putut fi descifrat nici până azi, dar, în jurul anului 1450 î.Hr., civilizația minoică este invadată de cea miceniană (venită din Grecia continentală), care adaptează sistemul de scriere minoic în Liniarul B, folosit la scrierea în greaca arhaică.

Nu mult după invazia micenienilor, civilizația minoică dispare. Totuși, moștenirea ei a fost transmisă mai departe prin intermediul alfabetului micenian, care avea să influențeze literele grecești folosite pe continent.

NIMIC NU E CU NEPUTINȚĂ PENTRU CEL CARE ÎNCEARCĂ. CUCERIRILE LUI ALEXANDRU CEL MARE (SECOLUL IV Î.HR.)

CONTEXT ISTORIC

FOCUS

Lumea elenistică

ÎNAINTE

359 î.Hr. Filip al II-lea al Macedoniei accede la putere și dezvoltă tactici și tehnologii militare inovatoare.

338 î.Hr. Filip al II-lea învinge

statele grecești și devine liderul incontestabil al Greciei.

336 î.Hr. La moartea lui Filip, fiul său Alexandru este proclamat rege al Macedoniei.

DUPĂ

321 î.Hr. După moartea lui Alexandru, neînțelegerile dintre generalii săi (diadohi)

duc la un amplu război civil.

278 î.Hr. Generalii lui Alexandru pun bazele a trei regate elenistice în Grecia, Orientul Mijlociu și Europa.

30 î.Hr. Împăratul roman Octavian anexează Egiptul, ultimul regat elenistic.

Inter-una dintre cele mai rapide și mai îndrăznețe expansiuni militare din istorie, Alexandru cel Mare, tânărul rege al Macedoniei, în Balcani, cucerește cele mai multe teritorii ale lumii cunoscute atunci. Inițiază un proces de elenizare – răspândire a culturii grecești și fuziune a acesteia cu culturile non-grecești, orientale – care avea să dureze câteva secole. Tatăl lui Alexandru cel Mare, Filip al II-lea, transformase Macedonia, un mic stat de frontieră, într-o formidabilă putere militară. Filip susținuse campanii care au culminat cu dominația Macedoniei asupra întregii Grecii.

La momentul asasinării sale, în 336 î.Hr., Filip plănua o expediție în Asia de Vest pentru a elibera fostele orașe-stat grecești de sub dominația Imperiului Persan – marea putere politică a lumii. După securizarea tronului Macedoniei prin distrugerea

rivalilor săi, Alexandru continuă politica expansionistă inițiată de tatăl său, satisfăcându-și setea de glorie.

Rege al lumii

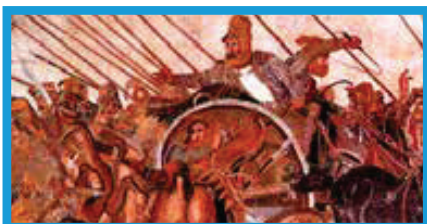
După ce forțează orașe-stat grecești să i se supună, în 334 î.Hr. Alexandru călătorește în Asia Mică (Turcia de astăzi), în fruntea unei armate de 43 000 de infanteriști și 5 500 de călăreți. Elementul central al acestei armate era falanga macedoneană – un corp bine antrenat și instruit de 15 000 de soldați înarmați cu *sarissa* – o suliță de 7 m lungime.

După o primă victorie asupra persilor în bătălia de la Granicos (râu în nord-vestul Anatoliei), Alexandru continuă în Asia Mică. Se oprește la Gordion, în regatul central al Frigiei, unde tradiția susține că reușește să taie „nodul gordian”, eveniment simbolic ce duce la cucerirea întregului continent. Alexandru taie nodul cu sabia și obține două victorii împotriva trupelor mult mai numeroase ale regelui persan Darius al III-lea. Egiptul avea să fie și el cucerit în această perioadă.

Persii se supun lui Alexandru, care înaintează cu trupele spre est, traversează munți, deșerturi și ape și ajunge în Afghanistan și Asia Centrală, inclusiv în Punjab (India), nimicind totul în calea lui. Armata lui Alexandru este epuizată, iar în anul 325 î.Hr. soldații refuză să continue înaintarea.

Moștenirea elenistică

Alexandru devenise regele unui etnic imperiu vast și divers care includea 70 de orașe nou fondate care aveau în comun cultura, limba și tradițiile grecești, și erau legate prin rețele de drumuri comerciale. Deși procesul elenizării se instalase în partea de vest a teritoriului Persiei înainte de expedițiile sale, Alexandru îl accelerase în întreg Orientul Mijlociu. În anul 323 d.Hr., Alexandru moare – unele teorii susțin că de boală, altele că a fost otrăvit - fără să fi numit un succesor la tron. Imperiul a fost împărțit de unii dintre generalii săi, iar unele dinastii elenistice fondate de ei, în special Siria selucidă, Babilonul și Egiptul ptolemeic, au supraviețuit până la cucerirea romană.



Schimbările culturale dintre Orient și Occident încep în timpul războaielor medice, când provincii vestice din Imperiul Persan sunt elenizate, iar macedonenii împrumută anumite tradiții din **cultura persană**.

Elenismul supraviețuiește căderii Romei în **Imperiul Bizantin** și prin **traducerea** în arabă a classicilor greci în timpul Veacului de Aur islamic.

Cuceririle lui Alexandru accelerează sinteza dintre culturile greacă și orientală, punând bazele epocii elenistice.

Imperiul Roman **asimilează societățile elenizate** din Egipt și din Asia de Vest.

MANUALE ȘCOLARE APROBATE DE MINISTERUL EDUCAȚIEI 2022

